

Abraham Tappy, gepreviligeert horlogiemaker binnen deze stad II

Op 16 mei 1772 kreeg Abraham Tappy van het stadsbestuur vergunning om een loterij te houden. Dit was op zich niet ongebruikelijk, maar waarom deed hij dat? Liep de zaak niet goed meer? Trokken de crediteuren aan zijn jasje? Ging hij de winkel in Veere sluiten? Het zijn vragen waar we geen antwoord op kunnen krijgen. In ieder geval ging hij grote opruiming houden, maar wel zó dat hij voor iedere klok de prijs zou krijgen die op het prijskaartje stond.

De loterij zou op vrijdag 3 juli plaatsvinden in de Campveerse Toren. De hoofdprijs was een tafelklok met speelwerk ter waarde van *fl.* 550,--, de tweede een gouden repetitiehорloge van *fl.* 480,--, de derde een staand speelhorloge van *fl.* 370,--, de vierde een tafelspeelhorloge van *fl.* 280,--, de vijfde een Franse pendule van *fl.* 210,--, en de zesde eenzelfde soort klok van *fl.* 160,--. De volgende zes prijzen waren gouden horloges variërend in prijs van *fl.* 63,-- tot *fl.* 150,-- en tot slot nog achttien zilveren horloges variërend in prijs van *fl.* 24,-- tot *fl.* 59,10.

Twee dagen voor de loterij controleerden notaris Halfman en Isaak Roblijn, *'gesworen clercq ter griffie dezer stad'*, de briefjes met nummers, prijzen

en nieten. Daarna werden ze opgerold en gelakt en in twee laden van een kastje gelegd, dat door de notaris werd verzegeld.

Op 2 juli maakte Abraham in een advertentie in de *Middelburgsche Courant* bekend dat de loterij om tien uur zou beginnen. Alle

driehonderd loten van twaalf gulden waren verkocht. Kort voor aanvang van de loterij verbrak de notaris de zegels en werden de briefjes in twee trommels gestopt. In de ene die met de nummers en in de andere die waarop de prijzen en nieten waren genoteerd.

Nadat de trommels enige keren waren gedraaid trokken twee kinderen uit het weeshuis onder toezien oog van Isaak Roblijn de briefjes, die door stadsomroeper Willem van Kalker en deurwaarder Jan Klop van Hedickhuijsen werden voorgelezen. Telkens nadat vijftig nummers waren getrokken werden de trommels nogmaals een paar keer gedraaid.

Op het eind van de morgen ging de hoofdprijs er al uit. Tussen de middag werd een pauze ingelast en verzegelde de notaris met twee zegels de deur van het vertrek waarin de loterij werd gehouden. 's Middags ging men weer verder. Voor de trekking van de laatste vijftig nummers werden de trommels iets langer gedraaid.

Die avond kon Abraham terugzien op een geslaagde loterij, die hem in totaal *fl.* 3600,-- had opgeleverd!

Half september 1773 trok een droeve stoet door de straten van Goes. Een half uur lang werd de kerkklok geluid. Gedragen door de gildebreders van het smidsgilde werd de kist met het stoffelijk overschot van Abraham naar de Nederkerk gebracht. Daar hadden de nabestaanden na zijn overlijden in het koor een graf gekocht.

Omdat Abraham als 'rijke stinker' was begraven hing daar een behoorlijk prijskaartje aan. Voor het kopen van het graf, het openen ervan, het luiden van de klok en gebruik van de baar en de pel moest de familie het kerkbestuur *fl.* 55,60 betalen. Daar kwamen nog de kosten bij van de kist, de lijkbidders en de maaltijd, waarvan we de prijs niet weten. Al met al liep de begrafenis behoorlijk in de papieren.

Behalve de eerder genoemde Susanna, Thomas en François, die in Engeland waren geboren, liet Abraham nog drie kinderen na, Wigman (1765), Maria (1766) en Abraham (1768), die in Veere het levenslicht hadden aanschouwd.

Over de datum van de verhuizing van het gezin naar Goes tasten we in het duister. Omdat de huisschatting, een soort onroerendgoedbelasting, over de twee huizen in Veere over het jaar 1773 niet werd betaald, zal dit kort na Abrahams overlijden zijn geweest.

Op 5 november 1774 stond in de *Middelburgsche Courant* een advertentie waarin alle debiteuren en crediteuren van Abraham werden opgeroepen zich te melden bij de Schotse koopman John Gregorie. Hij sprak zowel Engels als Nederlands. Samen met zijn broer David bezat hij in Veere een rederij. Hun schepen voeren naar alle Europese landen en de firma nam ook deel aan de driehoekshandel van de West-Indische Compagnie. Mogelijk was Abraham vroeger als passagier met de schepen meegeremd om in het buitenland klokken en horloges te kopen, of had ze op bestelling mee naar Veere laten brengen. Op 13 maart 1776 werden in opdracht van Gregorie de twee Veerse huizen van Abraham bij opbod verkocht. Het ene, De gouden Appel op de Markt, werd voor *fl.* 360,-- gekocht door Jan Kroonenburg

Hoewel in het Archief van de Rekenkamer staat dat het laatste huis ook op de Markt stond, vermoed ik dat het hier om de twee naast elkaar staande huisjes in de Vuilstraat gaat, waarvoor Abraham in 1774 klapper- en lantaarngeld betaalde. De andere waardevolle spullen van Abraham gingen in Goes onder de hamer.

Tijdens de kermis in de eerste week van juli 1775 kwam de 17-jarige Susanna Tappy onverwachts in Veere aan. Haar aanwezigheid werd opgemerkt door Jean Bricheau, predikant van de Waalse kerk. Hij was een goede kennis van de familie. Hij was onder meer getuige geweest toen Abraham en zijn vrouw op 7 april 1769 bij notaris Halffman hun testament hadden laten opmaken en samen met hem was Abraham op 6 juni 1771 namens de Waalse kerk afgevaardigd geweest naar de synode in Zierikzee.

Omdat Susanna 's nachts buiten sliep bracht de predikant haar bij kleermaker William Scot, waar ze kon overnachten. Ze vertelde dat haar moeder niet wist dat ze in Veere was. Daarom besloot de predikant haar een brief te schrijven. Tot zijn stomme verbazing schreef ze terug dat Susanna thuis niet meer welkom was.

Omdat de predikant met de afwijzing geen raad wist, schakelde hij de Veerse justitie in. Voor de leden van dit college werd de brief, die Susanna's moeder in het Engels had geschreven, door een tolk in het Nederlands vertaald.

De rechtbank oordeelde dat het de taak van de moeder was haar nog minderjarige dochter op te voeden. Aan het Goese stadsbestuur liet ze weten: *'Dat deselve in den ouderdom van maer 17 jaeren aan zig selven overgelaten, het te vreesen is tot ondeugd zal vervallen en bizonder hier in Walcheren, waer door veel militie de verleiding van jonge dochters meer dan elders is'*.

De dag erna werd Susanna bij de beurtschipper op Goes afgeleverd die haar weer terug bij haar moeder moest brengen.

Als vroeger één van de ouders was overleden moesten de minderjarige kinderen in de weeskamer worden ingeschreven. Daar moest worden geregistreerd wie er voor hen zou zorgen en welk bedrag ze bij het bereiken van de volwassen leeftijd uit de nalatenschap uitgereikt zouden krijgen. Toen Jane Adlard op 1 november 1776 haar kinderen in de Goese weeskamer liet inschrijven vertelde ze dat de boedelrekening van haar man met een negatief saldo was afgesloten. De verkoop van zijn goederen had fl. 14.136,- opgebracht en dat hele bedrag was onder de crediteuren verdeeld. Volgens het testament van 1769 zou ze de kinderen

voor hun vaderlijke erfportie samen honderdvijftig gulden moeten geven, maar dit geld was er nu niet meer. De weesmeesters namen hier genoeg mee. Met de belofte dat ze de kinderen eten, drinken en kleren zou geven tot ze zelf de kost zouden verdienen, en ze een vak zou laten leren, was voor de weeskamer de kous af.

Hoewel Susanna nog minderjarig was, staat ze niet in de weeskamer ingeschreven. Wat er van haar terecht gekomen is weten we niet. Waarschijnlijk heeft haar moeder haar toch niet meer in huis willen hebben, of was ze inmiddels al overleden.

In het begin van het roerige jaar 1810, toen Zeeland net bij Frankrijk was ingelijfd, werd er bij het provinciebestuur een brief uit Engeland bezorgd met de mededeling dat men op zoek was naar Abraham Tappy. Hij was in Sullens in het Zwitserse kanton Vaud geboren en had zich lange tijd geleden in Zeeland gevestigd. Zijn broer Jules was overleden en in zijn testament had hij Abraham tot erfgenaam aangewezen.

Het provinciebestuur liet in de Middelburgsche Courant een advertentie plaatsen met de oproep dat personen die recht op de nalatenschap meenden te hebben zich bij de onderprefectuur van het arrondissement konden melden.

In juni kwam er bericht uit Zierikzee. Bij notaris Boom hadden zich Abraham Tappy junior en de vrouw van zijn overleden broer Wigtmán gemeld. Het waren neven van Jules. Opmerkelijk is dat met geen woord over Abrahams vrouw wordt gerept, die toen nog leefde en ook in Zierikzee woonde. Wanneer de familie naar Zierikzee is verhuisd is niet bekend. Waarschijnlijk is dit gebeurd kort na het tweedaags bezoek van de Prins van Oranje aan Goes in juli 1787. De patriotten hadden daarbij relletjes veroorzaakt en door het dragen van de zwarte patriottenkokarde had Abraham Tappy overduidelijk kleur bekend, wat hem niet in dank was afgenomen.

Wigtmán werd bakker in de St. Domesstraat in Zierikzee. Daar overleed hij in 1809. Zijn broer Abraham was tot het overlijden van zijn vrouw in 1807 horlogemaker in de Korte Sint Jansstraat. Daarna ging hij in militaire dienst en stierf in december 1811 als kanonnier in Goedereede. Hun moeder overleed op 20 november 1818 op 80-jarige leeftijd in Zierikzee.

Nog enkele horloges van Abraham Tappy zijn in particulier bezit bewaard gebleven. Een gedetailleerde beschrijving hiervan is te vinden op de website van het Gemeentearchief Goes. Tot slot behoort tot de collectie van Museum

Hoewel Abrahams naam erop staat gegraveerd wil dat nog niet zeggen dat hij hem ook zelf heeft vervaardigd. Het was in de 18^e eeuw gebruikelijk dat klokken compleet of gedeeltelijk uit Engeland of Frankrijk werden geïmporteerd en daarna hier werden afgewerkt, in de kast gezet en met de naam van de verkoper gegraveerd.

Jan Midavaine

Met speciale dank aan de heer P. Andriessen, juwelier-horloger uit Bergen op Zoom voor het gebruik van de foto's zowel in de december uitgave als in deze

Restauratie Stadhuis deel 2

In de periode oktober 2013 tot maart 2015 is, na tachtig jaar, het mooie stadhuis weer gerestaureerd. Hier volgen een paar foto's van de restauratie.

Op de eerste foto staat het stadhuis nog in de steigers. Deze foto is genomen vanuit het bakje dat aan een telescoopkraan hing. Hierop kunt u een aantal van de klokken zien die er nu weer in hangen.

De volgende foto is gemaakt onder de grote klok die u vanaf beneden niet kunt zien, met daaronder de kleine klokken, die na de restauratie iets zijn verhangen voor een nog betere geluidswaergave. Als ik de vlag ophang kruip ik hier tussen allerlei stalen kabels door om in het "bolletje" van het stadhuis te komen. Heel nauw en smal, maar verder ongevaarlijk. Het mooie uitzicht over Veere maakt alles weer goed.

Op deze foto ziet u een loodgieter aan het werk om het loodwerk rondom het carillon verder te herstellen. Hij staat hier aan de buitenkant van de toren. Het hele stuk waar de klokken hangen is helemaal bedekt met loodwerk om het hout te beschermen. Het was een enorme klus voor de vakmensen, vanaf beneden is er niets van te zien maar het is degelijk en netjes uitgevoerd.